

Komentar TS – izveštaj Evropske komisije o Srbiji 2025

Iako godišnji izveštaj Evropske komisije daje korupciji značajno mesto (ta reč se pominje čak 63 puta), i donosi pojedina dobra zapažanja i ocene, generalni je utisak da je Evropska komisija propustila priliku da se adekvatno osvrne ili da čak i notira neke od najbitnijih problema. Pored toga, u stvarnosti današnje Srbije poražavajuće deluje da je EK našla prostora da oceni da postoji bilo kakav, pa čak i „ograničeni“ napredak kada je reč o borbi protiv korupcije i u vezi sa javnim nabavkama.

Pominje se da je usvojen akcioni plan za antikorupcijsku Strategiju, ali nema ni reči o tome da nema nikakvih rezultata njegove primene (pa čak ni izveštaja).

Pominje se da su istrage posle novosadske tragedije i dalje nedovršene, ali ne i to da ih izvršna vlast aktivno opstruira, uključujući kampanju protiv Tužilaštva za organizovani kriminal i odsustvo saradnje policije. U tom kontekstu možda je poruka poslata kroz tvrdnje da uloga TOK nije dovoljno prepoznata u propisima, mada ni to nije izvesno, jer se akcenat stavlja samo na koordinaciju koju bi TOK trebalo da vrši nad antikorupcijskim odeljenjima viših javnih tužilaštava.

Navodi se da je potrebna „snažnija politička volja“ za delotvorniji udarac korupciji, uključujući visoku, ali je potpuno nejasno na šta se misli, jer bi takve istrage moguće korupcije neminovno obuhvatile makar deo onih od kojih se očekuje da pokažu političku volju.

Zatraženo je da se vrše ciljane analize rizika radi suprotstavljanja korupciji u osetljivim sektorima.

Konstatuje se da su prošlogodišnje preporuke „primenjene samo u ograničenom obimu“ i da su ostale uglavnom iste. Tako se i dalje traži napredak u istragama slučajeva visoke korupcije, primena svih GRECO preporuka (pri čemu se posebno naglašava potreba da Vlada ima „konstruktivan odnos“ sa svojim Savetom za borbu protiv korupcije), te primena postojećeg i donošenje novog Akcionog plana. Bukvalno jedina tačka gde je zabeležen neki „napredak“ odnosi se na usvajanje ranije pomenutog i neprimenjenog u praksi Akcionog plana.

U gonjenju korupcije statistički prikaz pokazuje negativne trendove. U posebnom odeljku izveštaj se osvrće i na činjenicu da je kampanja hapšenja zbog korupcije i raznih krivičnih dela koja su nazvana koruptivnim, a sve posle najave predsednika Republike, te da to stvara bojazni u vezi sa samostalnošću postupanja javnih tužilaca.

U Izveštaju se samo konstatuju podaci o ispunjenosti GRECO preporuka, koji su bili poznati i pre godinu dana, ali ne i to da po njima gotovo ništa nije rađeno u međuvremenu.

U ovom delu izveštaja značajno mesto posvećeno je i javnim nabavkama, gde se kritikuje primena izuzetaka, podstiče proaktivno objavljivanje ugovora, podataka o postupku nabavke i izveštaja o nadzoru, kao i zaštita uzbunjivača u cilju podizanja nivoa poverenja javnosti. Sve se to povezuje i sa preporukama i radom Državne revizorske institucije.

Nekoliko rečenica posvećeno je i Agenciji, gde se govori o potrebi jačanja kadrovskih kapaciteta, ali i podizanja nivoa njene nezavisnosti, nepristrasnosti i odgovornosti, što dolazi bez objašnjenja razloga koji su uzrokovali da sadašnje stanje ne bude adekvatno.

Javne nabavke su obrađene u posebnom poglavlju, gde se pominje u negativnom kontekstu poseban zakon za EXPO 2027, kao i uredba o odabiru strateškog partnera za izgradnju solarnih elektrana. Osvrt na neke od bitnih problema vrši se i u drugim poglavljima izveštaja, npr. u okviru odnosa Srbije i EU (uskraćena mogućnost firmama iz EU da se nadmeću zbog međudržavnih sporazuma).

I ovde je konstatovan „ograničeni napredak“, a preporuke su ostale gotovo iste – usklađivanje pravila o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama sa evropskim, ali se posebno naglašava i to da bi projekti JPP trebalo da se sprovode po pravilima javnih nabavki. Dalje, traži se da u slučaju međudržavnih sporazuma pravila slede načela javnih nabavki i da budu u skladu sa EU pravilima. Najzad, ponovo je preporučeno jačanje kapaciteta nekoliko organa nadležnih za javne nabavke. U ovom delu izveštaj se ne bavi jednom od glavnih tema u Srbiji tokom protekle godine – objavljivanjem ugovora o infrastrukturnim projektima, odnosno situacijom da ni posle novosadske tragedije Vlada nije našla za shodno da promeni praksu netransparentnosti ugovaranja.